

DE WAARDE VAN DE
BELGISCHE DEFENSIE

1914-2014. Honderd jaar geleden raakte België verwickeld in de Eerste Wereldoorlog. Ons land werd opnieuw een strijdtoneel met aanzienlijke aantallen slachtoffers en massale verwoestingen tot gevolg. Deze mondiale oorlog, net zoals de Tweede Wereldoorlog, heeft in de daaropvolgende decennia diepe sporen nagelaten in de Belgische samenleving. De dalende aandacht voor de nationale en internationale veiligheidsstructuren die werden opgezet na de Tweede Wereldoorlog, lijkt ervoor te zorgen dat deze structuren het slachtoffer worden van hun eigen succes. Vandaag de dag kent onze Belgische samenleving immers een generatie grootvaders die geen oorlog meer aan den lijve heeft ervaren. Na inmiddels meer dan zestig jaar vrede op ons grondgebied percipiëren brede lagen van onze bevolking veiligheid dan ook als een impliciet kenmerk van onze samenleving. Anno 2014 stelt de burger zich dan ook de vraag wat de waarde van de Belgische Defensie is. Dit document tracht een invulling te geven aan deze vraag.

“De waarde van de Belgische Defensie”

Inleiding

Wat is de waarde van een defensie? Wat zijn de kosten-baten voor de Staat en de Belgische bevolking? Wat is de *return on investment* van een defensie voor de samenleving?

Sinds de val van de Berlijnse Muur en het verdwijnen van de directe link tussen defensie en de verdediging van de territoriale integriteit van een grondgebied, is de waarde van defensie in een geglobaliseerde wereld niet meer voor de hand liggend. De existentiële dreiging tijdens de Koude Oorlog maakte dat een toestand van vrede aanvaard werd als een voldoende voorwaarde voor de toekenning van de noodzakelijke middelen voor defensie. Vandaag, zonder concrete territoriale dreiging en een maatschappij die algemeen de bestaande veiligheidsdreigingen hoogstens als indirect percipieert, daalt de bereidheid tot het betalen van de premie voor de “ultieme veiligheidsverzekering defensie”, zeker wanneer het overheidsbudget steeds meer onder druk staat. Het verschil tussen wat de Belg gemiddeld bereid is te betalen aan individuele verzekeringspremies tegen allerlei risico's en de uitgaven voor de dekking van de collectieve “beschermingskosten” door politie en Defensie (een soort familiale polis voor de samenleving) is in dit opzicht sprekend.

In 2011 besteedde de Belgische burger gemiddeld 2650 € aan verzekeringen (leven, ongevallen, ziekte, motorvoertuigen, brand, rechtsbijstand, ...), 384 € voor de politie (156 € voor de Federale Politie en 228 € voor de lokale politie) en 254 € voor Defensie.¹

Dit uit zich in het stelselmatig verminderen van het defensiebudget in België en in de meeste Europese landen, terwijl de nieuwe groeipolen hun economische opgang onderbouwen met bijkomende investeringen in defensie. Zo stegen de defensie-uitgaven van de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China) tussen 2001 en 2010 met respectievelijk 29,6 %, 82,4 %, 54,3 % en 189 %.ⁱⁱ

België is een land met een beperkte traditie van strategische reflectie waarin Defensie nog nooit het voorwerp heeft uitgemaakt van een breed maatschappelijk debat. Dit is wellicht te verklaren door het feit dat de Belgische samenleving gekenmerkt wordt door een diepgeworteld pacifisme.ⁱⁱⁱ Veiligheid, mede als resultante van meer dan 60 jaar doeltreffende transatlantische defensiesamenwerking, wordt vandaag in België ervaren als een impliciete verworvenheid van onze leefwereld.

¹ Om de bedragen voor de verschillende uitgaven te kunnen vergelijken, werd gebruik gemaakt van de respectievelijke budgetten zonder de pensioenkosten.

De krant « L’Avenir » van 22 juni 2013: « 12 % de nos internautes seulement trouvent “normal” d’envoyer nos militaires au Mali... – Sur 3602 internautes ayant donné leur avis sur le Net concernant l’envoi de 70 militaires belges au Mali, 12 % approuvent l’envoi de ces soldats. 54 % des personnes interrogées estiment que c’est leur argent qui part à l’étranger, 34 % pensent que ce ne sont pas 70 soldats qui vont modifier la donne. »

Naast het realiseren van een gezonde personeelsstructuur, zal de regering tijdens de komende legislatuur een beslissing moeten nemen betreffende het toekomstige profiel van Defensie en de daaraan verbonden belangrijke wapensystemen (gevechtsvliegtuigen, fregatten en mijnenbestrijdingsschepen). Deze keuzes zullen de mogelijke bijdrage van onze Defensie aan de nationale en internationale veiligheid voor de volgende decennia bepalen.

Ter bevordering van het debat over de rol en opdrachten van Defensie en in het licht van de steeds toenemende druk op het defensiebudget, is het aangewezen het belang van Defensie weer te geven en haar economische en niet-economische toegevoegde waarde uit te drukken. Er is dus een onmiskenbare behoefte aan een verduidelijking van de waarde van Defensie anno 2014, maar met een blik op de toekomst.^{iv}

Samenle Belan Veilig Gloobaal Defensi VVKostWe Verzekeren Complex

NAVO

In het eerste hoofdstuk van dit document zetten we de termen “kosten” en “waarde” van Defensie naast elkaar. Het tweede hoofdstuk beschrijft de veiligheidsomgeving van vandaag en morgen. In een volgend hoofdstuk duiden we de intrinsieke waarde van de Belgische Defensie voor de Belgische samenleving, namelijk de bijdrage aan de nationale veiligheid in buiten- en binnenland. Het vierde en laatste hoofdstuk van dit werk gaat in op de afgeleide waarde van de Belgische Defensie, waarin de directe economische *return on investment* van Defensie centraal staat.

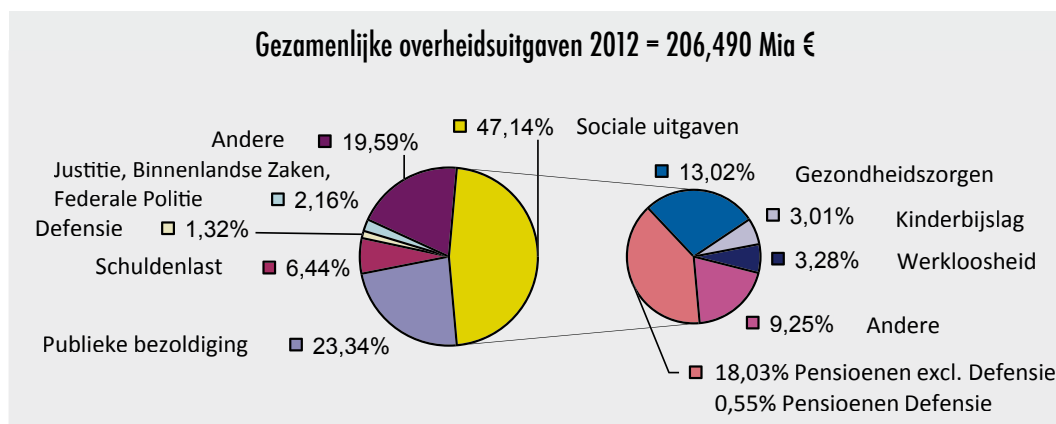

Hoofdstuk 1:

De kosten en de waarde van de Belgische Defensie

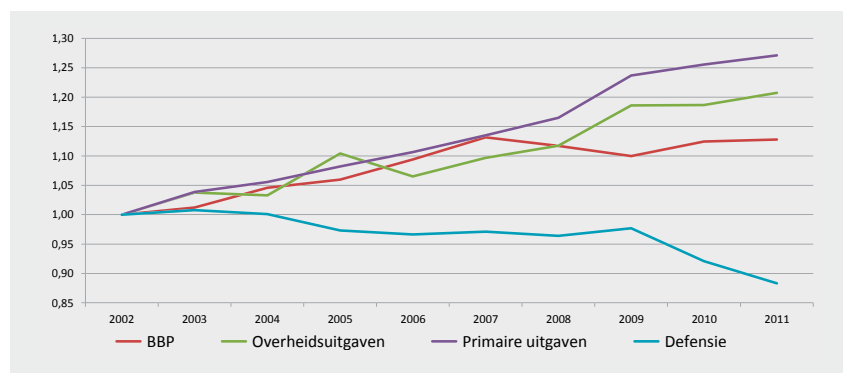
De kosten van de Belgische Defensie

Momenteel kost de Belgische Defensie op jaarbasis bijna 4 miljard €, zijnde ongeveer 1,9 % van de gezamenlijke overheidsuitgaven.²

De budgettaire inspanning voor Defensie in een nationaal perspectief.

Vanuit de reeds geschetste economische en maatschappelijke context is het niet verwonderlijk dat het aandeel van het defensiebudget jaar na jaar kleiner wordt binnen de gezamenlijke Belgische overheidsuitgaven.

Evolutie van het Defensiebudget in constante € (2002)(excl. pensioenen).

² Overheidsuitgaven = primaire uitgaven + schuldenlast.

Exclusief pensioenen bedraagt het jaarlijks Belgisch Defensiebudget 2,7 miljard €, zijnde 1,32 % van de gezamenlijke overheidsuitgaven.

De intrinsieke waarde van de Belgische Defensie

De intrinsieke waarde van Defensie is het antwoord op de vraag: waarom heeft onze samenleving een krijgsmacht nodig? Deze intrinsieke waarde ligt aan de basis van het bestaan van de krijgsmacht.

De intrinsieke waarde van de Belgische Defensie vloeit voort uit haar doelstelling, namelijk het bijdragen tot het vrijwaren van de nationale belangen. De belangrijkste nationale belangen staan beschreven in het document "Opdrachtverklaring van Defensie en strategisch kader voor de paraatstelling":^{vi}

- de openbare veiligheid in de brede zin van het woord, inclusief openbare orde, stabiliteit, vrede en veiligheid, gezondheid;
- de sociaaleconomische welvaart in een macro-economische en monetair stabiele omgeving;
- de levensstandaard;
- de nationale soevereiniteit;
- het beschermen van onze waarden (zoals democratie, mensenrechten, ...);
- het behouden van een eigen stem in een multinationale omgeving;
- de integriteit van het nationale grondgebied.

De bepaling van de intrinsieke waarde van de Belgische Defensie is om velerlei redenen geen eenvoudige zaak. Nationale belangen zijn onderling verstrengeld in een geglobaliseerde wereld, wat maakt dat de waardebepaling van defensie niet één op één verbonden is met één welbepaald belang van één welbepaald land. Wel kan gesteld worden dat nationale belangen algemeen rond drie kernbegrippen draaien, namelijk welvaart, welzijn en veiligheid, waarbij veiligheid een *conditio sine qua non* vormt voor het behouden van onze welvaart en ons welzijn. Daarenboven is het begrip "veiligheid" al op zich een heel subjectief gegeven. De gepercipieerde veiligheid komt niet noodzakelijk overeen met de werkelijke veiligheid.

De afgeleide waarde van de Belgische Defensie

De afgeleide waarde is ondergeschikt aan de intrinsieke waarde, aangezien de afgeleide waarde een bijproduct is van de werking van Defensie in dienst van de veiligheid van de burger en de staat. De afgeleide waarde van een organisatie met het gewicht van Defensie materialiseert zich in de *spin-off* ten voordele van de Belgische samenleving, in de vorm van tewerkstelling, contracten, onderzoek en ontwikkeling, ... Deze afgeleide waarde wint aan belang in de huidige, vaak eng financieel gerichte kijk op Defensie.

De waarde van de Belgische Defensie bestaat uit de intrinsieke waarde en de afgeleide waarde. Samen vertegenwoordigen zij de *return on investment* voor de Belgische samenleving.

Defensie - Daniel Orban

Hoofdstuk 2: De veiligheidsomgeving van vandaag en morgen

In de volgende bladzijden zullen we de veiligheidsomgeving van vandaag en morgen duidelijker in kaart brengen. Dit hoofdstuk biedt het noodzakelijk kader om de band tussen veiligheid, welzijn en welvaart en de inzet van de Belgische Defensie, soms ver weg van ons land, te begrijpen.

De fundamenteel gewijzigde mondiale veiligheidsomgeving

Na de val van de Berlijnse muur heeft er zich een evolutie van een relatief eenvoudige bipolaire wereld naar een complexe, moeilijk te doorgronden, multipolaire wereld voorgedaan. Het belang van niet-statelijke actoren in veiligheidsaangelegenheden is sterk toegenomen, waarbij o.a. terroristische groeperingen hoofdactoren geworden zijn in verscheidene recente conflicten. Meer en meer treden andere dan statelijke *security-providers* op in conflictgebieden, met name de economisch gedreven *private military companies*, al dan niet in opdracht van de nationale overheid. Toch blijft de staat de belangrijkste actor in internationale relaties.

Staten kampen meer en meer met grensoverschrijdende dreigingen zoals terrorisme, internationale criminaliteit en veiligheidsproblematieken gekoppeld aan het internet, waarbij sommige vormen door statelijke actoren worden gesteund of zelfs georganiseerd.^{vii}

Daarnaast hebben de toenemende verwevenheid van de wereldeconomie, de toegankelijkheid tot en de snelle evolutie van technologie en de impact van de nieuwe communicatiemedia geleid tot een steeds intensere globalisatie. Het is vandaag van cruciaal belang om de mondiale goederen- en informatiestromen, waarop onze open economie en samenleving gebaseerd zijn, te beveiligen.^{viii}

Deze nieuwe dimensies duiden op het grensoverschrijdend en holistisch karakter van veiligheid, waarbij aspecten zoals 'economische veiligheid' en 'cyberveiligheid'⁴ ook een plaats dienen te krijgen in de bredere benadering van veiligheid.^{ix} Externe (internationale) en interne (maatschappelijke) veiligheid overlappen elkaar steeds meer.

Een strikt nationale territoriale veiligheidsbenadering, die nog steeds leeft in onze maatschappij, is dan ook des te meer irrelevant geworden. Internationale samenwerking en een multidisciplinaire en geïntegreerde aanpak van veiligheidsproblematieken zijn dan ook noodzakelijker dan voordien.

⁴ Internet was goed voor 25 % van de groei van het BBP in België de voorbije drie jaar (en 15 % van de toename in de tewerkstelling), en dit vooral via de groei van de export (Jacques Bughin e.a.. Internet matters: De veranderingskracht van de interneteconomie in België. McKinsey Global Institute, november 2011, blz.5).

Europa, België en veiligheid

Naast de hierboven geschetste veiligheidsomgeving, dient men in een Europese en Belgische context rekening te houden met een aantal bijkomende gebeurtenissen en trends.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is West-Europa niet meer geconfronteerd geweest met interstatelijke conflicten. Het vredesdividend dat sinds 1989 in deze landen (waaronder België) geïnd werd, heeft geleid tot een herdimensionering van de strijdkrachten met als meest zichtbaar gevolg het verdwijnen van de dienstplicht in de meeste landen. Als land geniet België reeds van meer dan zestig jaar vrede. De vroegere territoriale focus van de militaire inzet heeft in onze gemonialiseerde wereld plaats gemaakt voor een expeditionair optreden teneinde mogelijke *spill-over* effecten van veiligheidsproblematieken, elders ter wereld, maximaal te reduceren. Via preventief optreden zorgt België ervoor dat staats- en veiligheidsstructuren over de nodige robuustheid beschikken. Om historische redenen heeft België een speciale band met Centraal-Afrika waar Defensie meermaals steun heeft geleverd. Samen met zijn internationale partners is België ook militair tussenbeide gekomen in Europa en zijn periferie, waaronder de Balkanconflicten in de jaren 90, Libanon sinds 2006, Libië in 2011 en Mali in 2013. Dit is eveneens het geval in Afghanistan na "9/11" en in de Indische Oceaan sinds 2009.

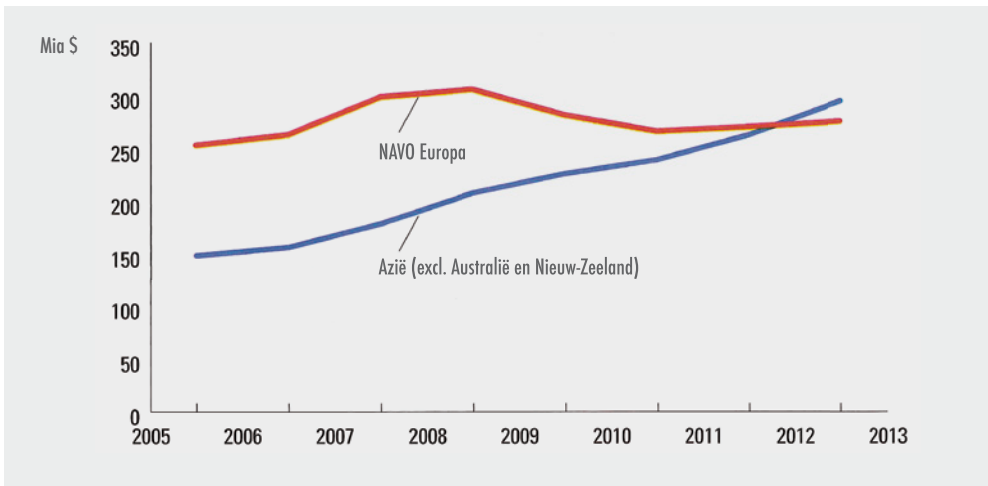

Defensie - Christian Louis

Mitrovica, Kosovo - een vredesondersteunende operatie in de Europese achtertuin.

De militaire bijdrage van de Verenigde Staten met o.a. onmisbare steuncapaciteiten⁵ was meermaals bepalend voor het welslagen van deze militaire interventies. Maar sinds 2012 verschuiven de Verenigde Staten hun geopolitieke focus geleidelijk naar het Verre Oosten. Dit heeft als resultaat dat Europa voortaan minder zal kunnen rekenen op Amerikaanse militaire capaciteiten ter vrijwaring van (vroegere) gemeenschappelijke belangen in Europa en haar periferie. Het risico bestaat dat België en de andere Europese landen, die daarenboven meer dan vroeger een multi-etnische samenstelling hebben, op hun eigen grondgebied secundaire effecten m.b.t. veiligheid, welvaart en welzijn zullen ondervinden van aanslepende crisissituaties: terroristische acties, vluchtelingenproblematieken, polarisatie van etnische en religieuze bevolkingsgroepen, enz. Juist op het ogenblik dat Europa dus meer zelfstandig dient te zijn in de aanpak van veiligheidsproblematieken aan zijn grenzen, leiden de aanslepende economische crisis en de toenemende kosten van de vergrijzing tot de verdere inkrimping van de defensiebudgetten in de meeste Europese lidstaten.

Terwijl de budgetten voor defensie in andere delen van de wereld, in Azië in het bijzonder, een stijgende trend vertonen, wijst in Europa alles in de richting van een verdere afbouw van het militaire apparaat, zonder daarbij te beschikken over een volwaardig defensiebeleid dat de gevolgen van deze afbouw opvangt binnen een strategische visie op Europees niveau.^x

Dalende trend van defensiebudgetten in Europa versus stijgende trend in Azië.^{xi}

De veiligheidsomgeving is onzekerder en complexer geworden en evolueert zeer snel. Externe en interne veiligheid interageren steeds meer. Het veiligheidsbegrip maakt een ingrijpende ontwikkeling door, waarbij 'verbreding' en 'verwevenheid' de kernwoorden zijn. De mate waarin Europa en meer in het bijzonder België in staat zullen zijn de veiligheid te garanderen, zal in belangrijke mate bepaald worden door de doeltreffendheid van de multilaterale aanpak.^{xii}

⁵ De steuncapaciteiten (*enabling capabilities*) hebben voornamelijk betrekking op AAR (*Air to Air Refueling*), strategisch transport en inlichtingen.

Hoofdstuk 3:

De intrinsieke waarde van de Belgische Defensie

Inleiding

De intrinsieke waarde van de Belgische Defensie uit zich in haar bijdrage aan de nationale veiligheid ter vrijwaring van de nationale belangen. Deze bijdrage materialiseert zich in een zeer uiteenlopend gamma van activiteiten, gedefinieerd in de vorm van strategische opdrachten:^{xiii}

- de deelname aan de collectieve verdediging, inclusief de operaties die kaderen in het voorkomen en ontraden van een gewapende aanval op één of meerdere NAVO- of EU-landen;
- de deelname aan de collectieve bescherming van de vitale en essentiële belangen van de NAVO en/of EU;
- de bescherming van landgenoten of van Belgische belangen in het buitenland, inclusief de bevrijding en evacuatie van onderdanen;
- de deelname aan *security operations*, vredeshandhaving en vredesafdwinging met het oog op de preventie van de schending of het herstellen en handhaven van de internationale rechtsorde en veiligheid;
- de deelname aan humanitaire operaties met het oog op het lenigen van menselijke nood;
- bijdragen binnen de nationale grenzen aan de veiligheid van de Belgische samenleving, op basis van de exclusiviteit van de militaire expertise of capaciteiten, of wanneer de civiele middelen ontoereikend zijn.

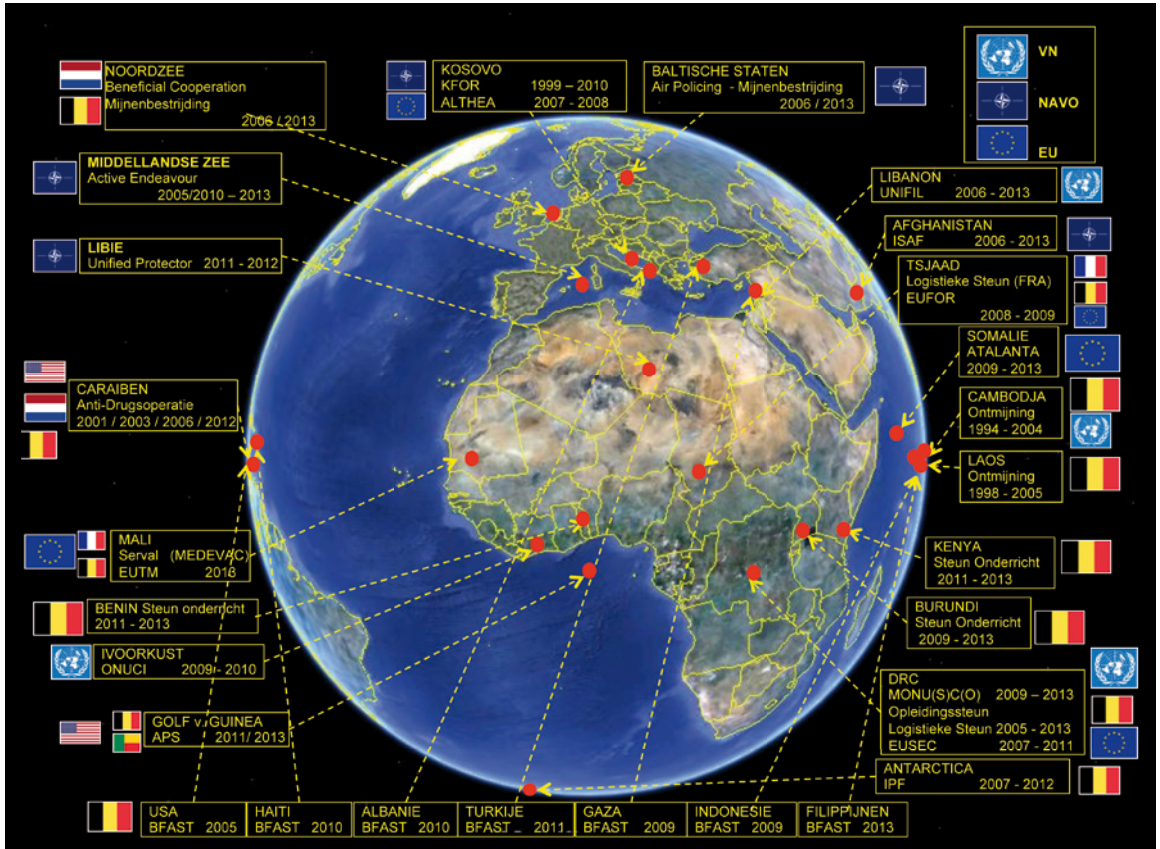
De waarde van bepaalde militaire activiteiten is soms heel zichtbaar en evident. Voorbeelden hiervan zijn de opruiming van oorlogsmunitie en reddingsacties voor de kust. Zij worden op het Belgisch grondgebied uitgevoerd en leveren bijgevolg een grote visibiliteit op. Bovendien zijn ze gemakkelijk te kwantificeren.

Dit is niet het geval voor alle activiteiten die Defensie in België verricht. Redenen zijn hiervoor velerlei. Sommige vinden bijvoorbeeld plaats in ondersteuning van andere overheidsdiensten. Andere zijn onderhevig aan een zekere graad van vertrouwelijkheid, zoals de bestrijding van terrorisme of cyberaanvallen.

De waardebepaling van de opdrachten die Defensie buiten de landsgrenzen uitvoert, is nog moeilijker, omdat deze opdrachten passen in een bredere multidisciplinaire en multilaterale aanpak van veiligheidsproblemen. Het al dan niet succesvol aanpakken van een veiligheidssituatie met militaire middelen wordt niet enkel bepaald door de militaire actie, maar evenzeer door de inzet van andere actoren en overheidsmiddelen, zoals diplomatie, ontwikkelingssamenwerking en NGO's. De opdrachten die Defensie in dit kader uitvoert, zijn

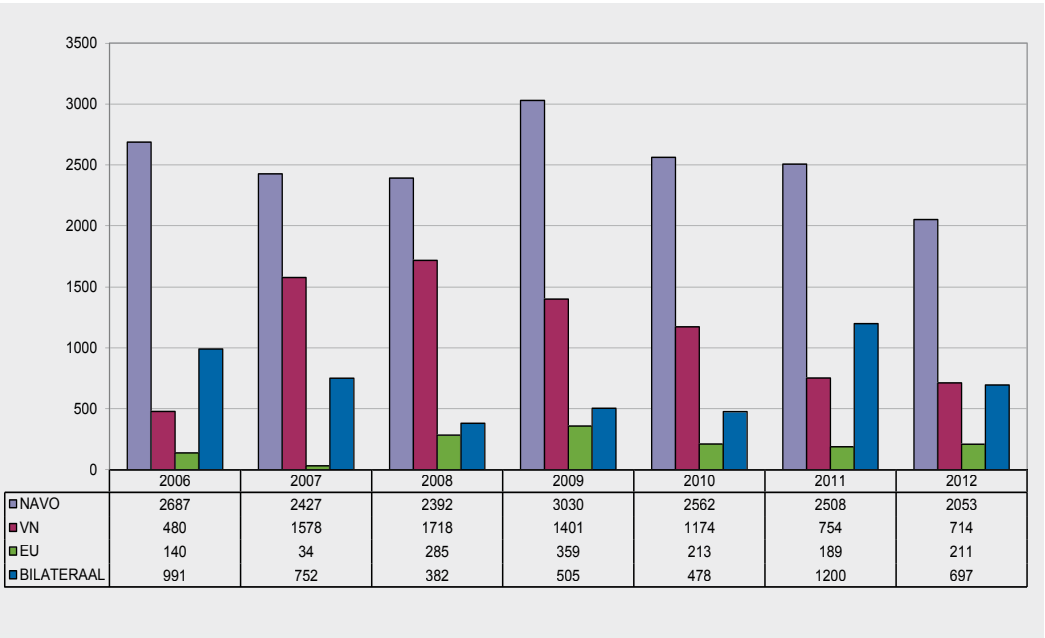
dan ook minder zichtbaar en moeilijker te isoleren, wat ze minder makkelijk kwantificeerbaar maakt. Bovendien is de impact op de veiligheid van de samenleving in België veeleer indirect.

Het is dus niet evident om het belang van deze activiteiten en hun waarde voor de Belgische samenleving eenvoudig te duiden.

De voornaamste operaties waaraan de Belgische Defensie heeft deelgenomen - 2004-2013.

Om beter gestructureerd te kunnen informeren werd in dit document geopteerd om de nationale veiligheidsbijdrage van de Belgische Defensie op te delen in een buitenlandse en een binnenlandse dimensie. Dat belet niet dat er een steeds belangrijker verwevenheid optreedt tussen beide dimensies.

Aantal ingezette Belgische militairen per jaar en organisatie – periode 2006-2012.
De inzet van de Belgische Defensie in een multilateraal kader.

De buitenlandse dimensie van de nationale veiligheid

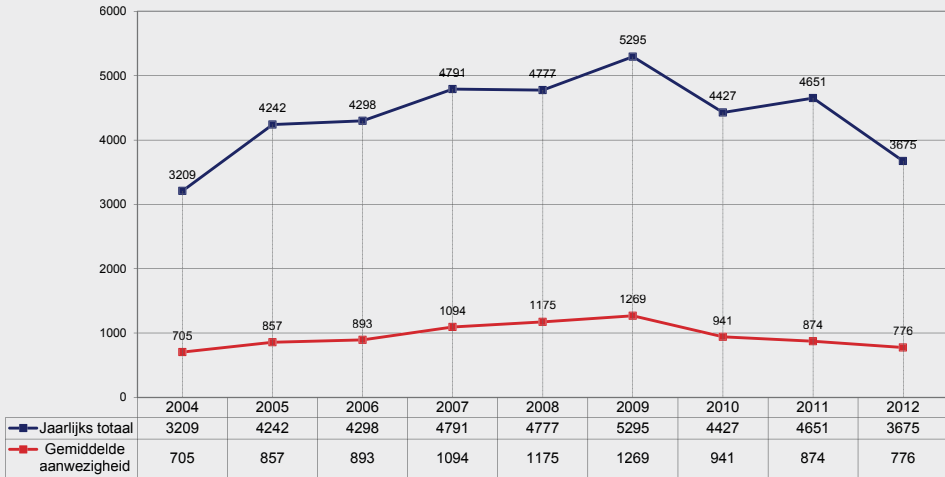
Verruiming van de notie “vrijwaring van de territoriale integriteit”

Als het gaat om de vrijwaring van de territoriale integriteit ziet de publieke opinie de aanschaf van middelen en de inzet van Defensie nog steeds voornamelijk vanuit een nationale Belgische territoriale dimensie. In een sterk geëvolueerde veiligheidsomgeving vereist de notie “vrijwaring van de territoriale integriteit” een ruimere invulling dan vroeger. Na het tot tweemaal toe falen van zijn neutraliteitspolitiek heeft België na de Tweede Wereldoorlog beslist om toe te treden tot de NAVO en voorvechter te worden van het Europees integratieproces. Zowel met het artikel 5 van het NAVO-verdrag als de clausule van wederzijdse bijstand van het EU-verdrag van Lissabon, heeft België geopteerd voor het multilateralisme om de vrijwaring van onze territoriale integriteit te garanderen. Territoriale integriteit wordt aldus een collectieve verantwoordelijkheid, een collectieve “levensverzekering”. België is dus mee verantwoordelijk voor de territoriale integriteit van het gehele NAVO- en EU-grondgebied. Het is dan ook binnen deze verruimde invulling, die een proportionele bijdrage van elke lidstaat vereist, dat de waarde van de Belgische Defensie moet worden gezien. Het “verzekeren” van deze integriteit blijft de hoogste toegevoegde waarde van Defensie voor onze samenleving. De afschrikking van potentiële tegenstanders door het NAVO-collectief is wellicht de belangrijkste bijdrage van defensie. Misschien is deze opdracht wel het slachtoffer geworden van haar eigen succes. Een geslaagde afschrikking is immers niet zichtbaar, wat maakt dat de Belgische burger deze bijdrage dikwijls vergeet en/of niet naar waarde schat. De Belgische perceptie van het veiligheidslandschap wordt trouwens niet gedeeld door sommige van onze partners. De afwezigheid van territoriale dreiging wordt immers heel anders ervaren naarmate men zich in Europa oostwaarts verplaatst.

Een stabiele mondiale veiligheidsomgeving is essentieel voor België

Ook al worden onze landsgrenzen niet bedreigd, toch heeft België alle baat bij vrede, stabiliteit en veiligheid in de breedste betekenis, overal ter wereld en zeker in de Europese periferie. Binnen het kader van zijn buitenlands beleid gebruikt België hiervoor instrumenten als economie, diplomatie, defensie en ontwikkelingssamenwerking, al dan niet gecombineerd. De aanwending van deze instrumenten stelt België in staat de nationale belangen te beschermen. De manier waarop de Belgische Defensie hiertoe bijdraagt, kan velerlei vormen aannemen, gaande van humanitaire, vredesondersteunende tot vredesopleggende operaties. In het laatste decennium werden op elk ogenblik gemiddeld duizend Belgische militairen wereldwijd ingezet in operaties, meestal in samenwerking met andere internationale partners (zie grafiek hiernaast).

Aantal militairen

Jaarlijks worden gemiddeld ongeveer 4500 militairen ingezet om een permanente aanwezigheid van 1000 militairen in operaties te garanderen.

Defensie – Christian Decloedt

Defensie maakt deel uit van de interdepartementale snelle interventiestructuur B-FAST (*Belgian First Aid & Support Team*) om noodhulp aan te bieden bij rampen en noodsituaties in het buitenland. Na de doortocht van de tyfoon Haiyan vertrok B-FAST op 11 november 2013 met Defensiemiddelen naar de Filipijnen. België verleende als eerste Europees land hulp aan de noodlijdende bevolking.

Defensie – Christophe Colonval

Tot driemaal toe nam België deel aan de EU antipiraterij-operatie Atalanta met het fregat Louise-Marie.

De Belgische samenleving in een geglobaliseerde wereld

Elders zijn er landen die worden geteisterd door burgeroorlogen, die een zwak bestuur hebben of waar een democratisch bestuur onbestaand is, die economisch beperkt zijn ontwikkeld of die kampen met een zeer precare veiligheids- en mensenrechtensituatie. Deze gebieden vormen een uitverkoren voedingsbodem voor grensoverschrijdende veiligheidsproblematieken zoals terrorisme, fanatisme, massale immigratie en internationale criminaliteit (mensenhandel, prostitutie, drugs- en wapenhandel). Op wereldvlak veroorzaken falende en gefaalde staten economische kosten van 270 miljard \$, die voor 87 % door de omringende landen worden gedragen.^{xxii} Daarnaast zijn er moeilijk te kwantificeren kosten m.b.t. de economie, criminaliteit, migratie, drugs en terrorisme voor de verder afgelegen landen zoals België.

De gecumuleerde jaarlijkse budgetten 2012 van het Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers (FEDASIL) en het Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en staatlozen (CGVS) bedragen 421 miljoen €, ^{xxiii} goed voor een stijging van 63 % sinds 2008.

Of we dit nu willen of niet, de toestand in dergelijke landen, soms maar lang niet altijd ver weg van het Europees grondgebied, kan in een gemonialiseerde wereld ook een weerslag hebben op de Belgische samenleving. Ons land heeft er dus baat bij om bij te dragen tot het snelle herstel van de veiligheid en de welvaart in bepaalde gebieden.

Defensie - Daniel Orban

Belgische militairen in gesprek met lokale Afghaanse autoriteiten in Kunduz.

Binnen dit kader werd de Belgische Defensie expeditionair ingezet in multilateraal verband in de Balkan, Lybië, het Midden-Oosten, Afghanistan, Centraal-Afrika en de Sahel. België droeg zo bij tot een verbeterde veiligheidssituatie in deze landen en regio's. Dit was een noodzakelijke voorwaarde voor de heropbouw van de lokale maatschappij. Een onrechtstreeks gevolg is ook dat de lokale bevolking minder geneigd is haar land te ontvluchten, waardoor de vluchtelingenstroom naar Europa en België wordt afgeremd.

Kosovaarse vluchtelingen in België.

Defensie - Christian Theys

Defensie – Pierre Bogaert

Albalodge: de constructie van vluchtelingenkampen in Albanië maakte de opvang van Kosovaarse vluchtelingen mogelijk.

In de zomer van 1999 creëerde het Kosovaarse conflict een zo grote vluchtelingenstroom dat de Belgische OCMW's kraakten onder de toevloed. In steden als Gent en Antwerpen werd de situatie "echt catastrofaal" genoemd.^{xxiv} Aan de vluchtelingen werd het tijdelijke statuut van "ontheemde" toegekend, waarbij hun terugkeer gekoppeld werd aan de verbetering van de veiligheidssituatie in Kosovo. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR wilde de terugkeer van vluchtelingen echter pas organiseren na de volledige ontplooiing van de 40.000 man sterke KFOR-vredesmacht. Bovendien moest KFOR eerst voldoende mijnen hebben gemarkeerd of ontmanteld. Vanaf maart 2000 werd door de ontplooiing van – onder andere Belgische – grondtroepen aan beide voorwaarden voldaan en kwamen vanuit verschillende Europese landen vier vliegtuigen per dag met terugkerende ontheemden in Pristina aan.

Het Caribische gebied is een belangrijk doorvoergebied voor cocaïne naar Europa.^{xxv} Drugskartels zijn er meer en meer paramilitair gestructureerd en maken gebruik van oorlogswapens en gesofisticeerde apparatuur, zoals kleine onderzeeboten. Het internationaal bestrijden van de drugshandel in dit gebied, waarbij de Belgische Defensie regelmatig een fregat of een helikopter aan boord van een Nederlands Marineschip ter beschikking stelt, draagt bij tot minder drugs in onze straten.

Christophe Marreyt

In het voorjaar van 2013 onderschepte het Nederlands Marineschip Friesland, samen met een Belgische Alouette III helikopter, meer dan 3 ton drugs in de Caribische Zee in het kader van "Martillo", een internationale antidrugsoperatie.

De positionering van België op internationaal niveau

België is stichtend lid van de drie grote internationale veiligheidsorganisaties: de Verenigde Naties (VN), de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en de Europese Unie (EU). Tevens is België lid van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Geregeld bekleedt België een vooraanstaande positie in deze organisaties. Ons land verzekerde het voorzitterschap van de OVSE in 2006 en het voorzitterschap van de Raad

van de EU gedurende de tweede helft van 2010. In 2007-2008 zetelde België voor de vijfde maal als niet-permanent lid van de VN-Veiligheidsraad.

Belgische zetel in de VN Veiligheidsraad.

Hiermee behoort België tot de top tien van landen die het vaakst als niet-permanent lid mochten zetelen.^{xxvi} Deze positie en de wil om een leidende rol op te nemen in deze organisaties beïnvloeden het Belgisch buitenlands beleid en creëren een positief imago van ons land. Leiderschap brengt echter verantwoordelijkheid met zich mee. Waar het dan ook op neerkomt, is dat België, binnen de internationale organisaties waarvan het deel uitmaakt, zijn engagement en standpunt als geloofwaardig en verantwoordelijk lid kan waarmaken. De geloofwaardigheid van dit lidmaatschap uit zich in de last en het risico die België bereid is op zich te nemen met een Defensie die bijdraagt tot de internationale veiligheid in een multilateraal kader, beter bekend als *burden & risk sharing*. Het inzetten van militaire middelen laat België toe zijn daadkracht te tonen en internationaal invloed uit te oefenen om, samen met zijn andere machtsinstrumenten – economie, diplomatie en ontwikkelingssamenwerking – de nationale belangen te kunnen vrijwaren.

Een billijke defensiebijdrage vermijdt dat een land, lid van een bondgenootschap, bestempeld wordt als een *free rider* of een profiteur. Door zulk negatief profiel moet een land voornamelijk aan politieke invloed en economische opportuniteiten op internationaal vlak inboeten. In tegenstelling tot een groot land dat zijn gewicht ontleent aan de grootte van zijn grondgebied, zijn bevolking en/of de aanwezigheid van grondstoffen en energiebronnen, is voor een klein land met een grote economische afhankelijkheid van het buitenland de internationale reputatie van groot belang.

Hoe dan ook brengt de positie van een land als België, dat zich op economisch vlak aan de top van de wereldranglijst bevindt, verplichtingen met zich mee ten aanzien van de internationale gemeenschap. Met de inzet van Defensie kan België zijn verantwoordelijkheid nemen door een billijke en proportionele bijdrage te leveren om een zo stabiel mogelijke mondiale veiligheidsomgeving te bewerkstelligen.

De veiligheid van Belgen in het buitenland

Eén van de meest concrete en tastbare belangen in het buitenland is de veiligheid van de Belgen die daar verblijven. Op het ogenblik dat de veiligheid van onze medeburgers en onze ambassades in het buitenland door het lokale staatsapparaat niet meer gewaarborgd kan worden, is het een verantwoordelijkheid van de Belgische Staat om hen met militaire middelen te beschermen en eventueel te evacueren met een *Non-combatant Evacuation Operation* (NEO).

Na Afghanistan zijn de Democratische Republiek Congo (DRC) en Burundi de landen waar het risico voor instabiliteit het hoogst wordt ingeschat (zie tabel hiernaast).^{xxvii} In de Grote Merenregio heeft België nog steeds belangrijke banden met beide landen, alsook met Rwanda. Ons land wenst dan ook bij te dragen tot de hervorming van de veiligheidssector in deze regio. In de DRC, Burundi en Rwanda dient België zonnodig over te gaan tot enerzijds de evacuatie van respectievelijk 4500, 580 en 650 Belgen en anderzijds steun te leveren aan de evacuatie van andere EU-burgers. Sinds de laatste NEO in 1994 is de veiligheidscontext sterk geëvolueerd. Gewapende groepen beschikken er over veel gevechtservaring en meer gesofisticeerde bewapening. Bovendien is Kinshasa uitgegroeid tot een megapool die bijna 10 miljoen inwoners telt, waaronder 3000 Belgen. Hoewel een NEO vandaag het meest waarschijnlijk in een multilaterale context zal worden uitgevoerd, gezien de behoefte aan specifieke capaciteiten (zoals inlichtingen, transport en *Command and Control*), rekenen onze partnerlanden op de Belgische militaire expertise en middelen om snel en efficiënt op te treden in Centraal-Afrika.

Rang	Land	Risico-factor
1	Afghanistan	36,4
2	Democratische Republiek Congo	29,8
3	Burundi	24,5
4	Guinea-Bissau	23,9
5	Djibouti	23,5
6	Ethiopië	21,2
7	Pakistan	20,8
8	Nigeria	20,7
9	Mali	19,3
10	Sierra Leone	17,8
11	Somalië	17,6
12	Centraal Afrikaanse Republiek	15,5
13	Irak	15,4
14	Mozambique	15,2
15	Tsjaad	13,4
16	Zambia	12,3
17	Benin	12,2
18	Bhutan	12,1
19	Zimbabwe	12
20	Bangladesh	12
21	Haïti	11,6
22	Kenya	11,5
23	Gabon	11,1
24	Kameroen	11,1
25	Malawi	11,1

Hoogst geschat risico voor instabiliteit 2010 - 2012.

Red Bean (1978), Blue Beam (1991) en Silver Back (1994), NEO's uitgevoerd in voormalig Zaïre en Rwanda.

Defensie - Fernand Domange

De binnenlandse dimensie van nationale veiligheid

Het verzekeren van de veiligheid van de bevolking op het nationaal grondgebied in de meest brede betekenis van het woord, is een verantwoordelijkheid en verplichting van en voor de overheid.

In tegenstelling tot het verzekeren van de territoriale integriteit van het land, dat reeds voordien aan bod kwam, is het verzekeren van veiligheid binnen de landsgrenzen voornamelijk aan andere overheidsdiensten dan Defensie toevertrouwd. Toch neemt ook Defensie, in nauwe coördinatie met de andere actoren, een aantal belangrijke, welomlijnde opdrachten voor haar rekening, waarvoor ze over een unieke expertise beschikt en gericht investeert. Bovendien voert ze taken uit, wanneer de civiele middelen ontoereikend blijken. Het steeds sterker vervagen van het onderscheid tussen interne en externe veiligheid maakt dat steeds intensere nationale en internationale coördinatie (bvb. in het cyberdomein) noodzakelijk is om effectief te kunnen optreden.

Dit document beoogt geen exhaustieve opsomming te geven van al deze defensieopdrachten en taken die de Land-, Lucht-, Marine- en Medische Component op het Belgisch grondgebied uitvoeren; wel worden een aantal kenmerkende opdrachten en taken vermeld met hun kwantitatieve en/of kwalitatieve becijferde waarde.

Bescherming van het luchtruim

Defensie – Stefan Darte

Twee F-16's staan dag en nacht klaar in het kader van de Quick Reaction Alert (QRA). De geraamde economische kost van het sluiten van het Belgisch luchtruim gedurende één dag wegens een *Renegade*-incident wordt op 24 miljoen € geraamd.^{xxviii}

Om te vermijden dat burgervliegtuigen als terroristisch wapen zouden kunnen aangewend worden binnen het Belgisch luchtruim, zijn er twee gewapende F-16-jachtvliegtuigen die 24/24 uur klaarstaan om een interventie uit te voeren (*Renegade*). Het betreft vliegtuigen die eveneens aangewend worden ten behoeve van de bewaking van het NAVO-luchtruim tegen militaire vliegtuigen (QRA – *Quick Reaction Alert*). Het feit dat België tot op heden gespaard bleef van een terroristisch incident vanuit de lucht doet niets af aan het belang van deze *Renegade*-opdracht. Het ontbreken van een snelle reactiecapaciteit om de veiligheid te garanderen binnen het Belgisch luchtruim kan aanleiding geven tot het preventief sluiten ervan. Dergelijke sluiting zou belangrijke directe economische kosten van 24 miljoen € genereren. Daarnaast zijn er de indirecte economische kosten, zoals reputatieschade die leidt tot het verlies aan attractiviteit voor buitenlandse investeringen, wanneer de Belgische Staat niet in staat zou zijn een degelijke “verzekeringsspolis” aan te bieden. Ook dient België als gastland van belangrijke internationale instellingen een specifieke aandacht te besteden aan de veiligheid van hun hoofdkwartieren.

Opruiming en vernietiging van ontploffingstuigen op het land

Dagelijks wordt de Dienst voor de Opruiming en Vernietiging van Ontploffingstuigen (DOVO) opgeroepen voor oorlogsmunitie en springtuigen. Sinds 1973 ontvangt DOVO jaarlijks ongeveer 3000 aanvragen voor opruiming van oorlogsmunitie en explosieven (*Explosive Ordnance Disposal – EOD*), goed voor een vrijwel constant jaargemiddelde van 200 tot 300 ton springtuigen. Een deel hiervan bevat toxische stoffen en wordt ontmanteld in Poelkapelle. Daarnaast heeft DOVO de laatste tien jaar jaarlijks gemiddeld 139 aanvragen ontvangen voor tussenkomst na ontdekking van zelfgemaakte springtuigen, gekend onder de naam *Improvised Explosive Devices (IED)* (onder meer bommeldingen). De interventies van DOVO hebben dus niet alleen betrekking op oorlogstuig dat dateert uit de twee wereldoorlogen; zijn acties kaderen ook in het bestrijden van criminaliteit en terrorisme.

Een IED-interventie van DOVO ter ondersteuning van de Federale Politie.

Defensie – DOVO

	Explosive Ordnance Disposal-aanvragen	Improvised Explosive Device-aanvragen	Tonnage opgehaalde munitie
2003	3539	184	245
2004	3125	211	342
2005	2960	203	267
2006	3289	151	724
2007	3004	117	353
2008	2977	101	205
2009	3027	104	219
2010	2797	103	189
2011	3326	107	184
2012	2897	104	146

Veiligheid binnen de wateren onder Belgische bevoegdheid

De maritieme veiligheid in de territoriale zee en de exclusieve economische zone is een verantwoordelijkheid van de Belgische Staat. De veiligheid binnen dit gebied van 3600 km², groter dan de provincie West-Vlaanderen en ook de elfde provincie genoemd, beslaat verschillende en deels overlappende domeinen: maritieme beveiliging, orde en rechtshandhaving op zee, dienstverlening aan de scheepvaart en coördinatie van reddingsacties. Defensie is bevoegd voor de maritieme veiligheid en ondersteunt 16 andere bevoegde federale, gewestelijke en provinciale overheden in de andere domeinen. Gezien de bevoegdheidsverdeling voor maritieme veiligheid en de permeabiliteit van de maritieme grenzen, vindt de veiligheidsbijdrage van Defensie dan ook logischerwijze plaats in een interdepartementaal en internationaal kader.^{xxix}

Bij wijze van illustratie heeft dit in 2012 voor Defensie tot volgende interventies en bijdragen geleid:

- monitoring en rapportage van meer dan 2000 specifieke vaartuigen (*Contacts of Interest*) ten behoeve van Kustwachtpartners (o.a. Federale Politie en douane), de veiligheidsdiensten en de NAVO;
- detectie en rapportage van verdachte handelingen op zee, waaronder 20 intrusies in windmolenparken;
- 12 detecties en onderzoeken inzake olievervuiling op zee;
- detectie en identificatie van verkeersinbreuken, aanvaringen en gezonken vaartuigen;
- opvolging van vissersvaartuigen voor Kustwachtpartners;
- reddingsacties op zee en opruiming munitie (zie verder).

De middelen die Defensie hiervoor inzet zijn onder meer de deelname aan het Maritiem Informatie Kruispunt (MIK), de patrouilleschepen (RDS – *Ready Duty Ships*), de mijnenbestrijdingsschepen, de helikopters voor reddingsacties op zee (SAR – *Search and Rescue*) en de onbemande vliegtuigen (UAV – *Unmanned Aerial Vehicle*).

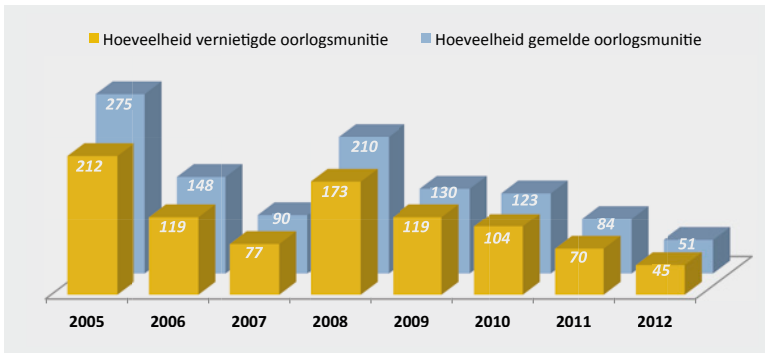
Defensie – Bart Rosselle

Sinds 1977 heeft het 40ste Smaldeel van Koksijde meer dan 3000 *scrambles* uitgevoerd, waarbij 1668 mensenlevens konden worden gered.

Na de activering van het rampenplan Noordzee (in de toekomst het algemeen nood- en interventieplan (ANIP) Noordzee), levert Defensie ook *Command and Control*-middelen voor de aansturing van de acties van de Staat op zee (on scene commander en coördinator van de inzet van antipollutiemiddelen op zee).

De Seaking-helikopters, binnenkort vervangen door de NH-90, ondersteunen reddingsacties op zee – en te land voor luchtvaartongevallen – ten gunste van de Belgische samenleving. Ook hier dient het interdepartementaal karakter van de veiligheid op zee te worden benadrukt. Het *Maritime Rescue Coordination Centre* (MRCC) te Oostende, dat ressorteert onder het Vlaams Gewest, doet beroep op militaire middelen met een duaal gebruik. Inderdaad, de NH-90 (NFH – *NATO Frigate Helicopter*) heeft als primaire doelstelling maritieme operaties aan boord van een fregat, maar de inzet van de vier NH-90 helikopters voor reddingsacties draagt bij tot een optimale aanwending van defensiemiddelen.

Ook op zee is Defensie actief voor het ruimen van munitie die regelmatig aan boord van vissersvaartuigen, baggerschepen en zandzuigers terechtkomt. Na de ontploffing van een opgeveste vliegtuigbom op een Nederlands vissersvaartuig in 2005 met drie dodelijke slachtoffers tot gevolg, werd operatie *Beneficial Cooperation* opgestart. Het doel van deze Belgisch-Nederlandse operatie is het opruimen en vernietigen van oorlogsmunitie van de twee wereldoorlogen voor de Belgische en de Nederlandse kust en de exclusieve economische zone van Groot-Brittannië (zie grafiek hieronder). Het mijnenbestrijdingseskader van de NAVO (SNMCMG1 – *Standing NATO Mine Counter Measures Group one*) neemt regelmatig deel aan deze doorlopend georganiseerde operatie.

Operatie Beneficial Cooperation: hoeveelheid gemelde en vernietigde oorlogsmunitie op het continentaal plateau van de Belgische en de Nederlandse kust.

Het openhouden van onze havens en de *flow* van de maritieme handel zijn essentieel voor onze economie. Gezien de directe toegevoegde waarde van 16,5 miljard € van de havens van Antwerpen, Gent, Luik, Zeebrugge, Brussel en Oostende voor het jaar 2011, worden de kosten van het sluiten van deze havens voor de Belgische economie op 45 miljoen € per dag geraamd. Deze havens genereren een directe tewerkstelling van 115.600 voltijdse banen.^{xxx} Zeemijnen, al dan niet gelegd in het kader van een terroristische actie in de aanlooproutes naar deze havens, zouden dus een gigantische impact hebben op de Belgische (en West-Europese) economie. Een eigen mijnenbestrijdingscapaciteit en samenwerkingsakkoorden met geprivilegieerde partners maken het mogelijk om dit risico tot een minimum te beperken.

Medische steun aan de Natie

Het zwaartepunt van de medische steun verstrekt door de Medische Component ligt op de paraatstelling van het projecteerbare en ingezette personeel en op zorgverlening aan de troepen tijdens de uitvoering van de operationele opdracht. Dat belet niet dat de Medische Component op substantiële wijze deelneemt aan de gezondheidszorg ten gunste van de Belgische bevolking. Met de niet ingezette middelen biedt zij aan de bevolking gespecialiseerde zorg aan, zowel in het alledaagse leven als in crisissituaties en bij catastrofes.

Deze steun betreft onder meer het ter beschikking stellen van:

- het brandwondencentrum in het militair hospitaal van Neder-over-Heembeek, dat 26 bedden voor brandwondenpatiënten, de enige Belgische dagkliniek voor brandwonden en een gespecialiseerde consultatie (meer dan 10.000 contacten op jaarbasis) omvat. Indien deze zorg in de burgersector zou worden verstrekt, worden de kosten geraamd op 20,7 miljoen €,⁶

Serge Jermes

Het militair hospitaal: 36 % van de gehele Belgische capaciteit van 72 bedden voor brandwondenpatiënten.

⁶ Jaarlijks ontvangt Defensie ongeveer 13.8 miljoen € aan prestaties voor derden vanwege de Belgische ziekteverzekering en verzekeringsmaatschappijen door het ter beschikking stellen van deze hoog gespecialiseerde dienst.

Crisis- en rampbeheersing op het nationaal grondgebied

Defensie stelt zeer geregeld personeel, materieel, infrastructuur en expertise ter beschikking van andere overheidsdiensten, zoals de Federale Politie, de civiele bescherming en de douane, in het kader van taken die passen binnen de crisis- en rampbeheersing op het Belgisch grondgebied. De meeste van deze taken ten dienste van de bevolking zijn veiligheidsgelerateerd. Defensie levert deze steun wanneer alle andere middelen ontoereikend zijn door de omvang van de gebeurtenis of op basis van exclusiviteit van expertise. Zo werden de civiele hulpdiensten ondersteund door duizend militairen tijdens de overstromingen van 2010 op het Belgisch grondgebied.

Belga

Mei 2013 - Wetteren-Schellebelle - chemische producten komen vrij na ontploffing van een ontspoorde goederentrein - Defensie levert een CBRN (Chemisch, Biologisch, Radiologisch, Nucleair) meetploeg, een ontsmettingsstation en ondersteuning van het Militair Provinciecommando van Oost-Vlaanderen.

Hoofdstuk 4: De afgeleide waarde van de Belgische Defensie

Naast de intrinsieke waarde biedt een organisatie met de kenmerken en grootte van Defensie een ontegensprekelijke afgeleide waarde ten voordele van de Belgische samenleving. Deze afgeleide waarde materialiseert zich voornamelijk in de economische *return* van de Belgische Defensie, maar eveneens in andere domeinen, zoals wetenschappelijk onderzoek en natuurbehoud.

De economische *return* van de Belgische Defensie

Tewerkstelling

Defensie verschaft directe tewerkstelling aan 30.000 militairen en 2.000 burgers met een zeer uitgebreid gamma aan beroepen, gaande van laag tot zeer hoog gekwalificeerd personeel.

Met 5230 personeelsleden is Defensie de grootste werkgever in de provincie Limburg, nog voor de Virga Jesse-ziekenhuisgroep.^{xxxix}

Ook de basis van Florennes is de grootste werkgever van de provincie Namen met 1291 personeelsleden eind 2010, goed voor 70 verschillende beroepen gaande van administratie tot toptechnologische functies.^{xxxix}

België wist door de jaren heen de aanwezigheid van de belangrijkste instellingen van zowel de NAVO als de EU te verankeren op zijn grondgebied. De steun van de Belgische Defensie draagt bij tot deze verankering. Belangrijke internationale militaire hoofdkwartieren van beide organisaties zijn in België gevestigd, zoals het NAVO-hoofdkwartier in Evere, het strategisch commando van de NAVO (SHAPE) in Casteau en de militaire staf van de EU, alsook het Europees Defensieagentschap (EDA) in Brussel. Ook deze kwartieren verschaffen bijkomende tewerkstelling voor Belgen, naast de andere vormen van *spin-off* voor onze economie, zoals de consumptie van goederen en diensten.

Van 2006 tot 2012 vloeiden 1598 militairen terug naar de arbeidsmarkt, die niet alleen een kwalitatieve en permanente vorming in militaire instellingen genoten hebben, maar ook beroepservaring bij Defensie hebben opgedaan, meestal onder moeilijke omstandigheden in operaties. In dezelfde periode werden 409 militairen getransfereerd naar andere Federale Overheidsdiensten. Uit de terugkoppeling van de private en de publieke sector waarin zij worden tewerkgesteld, blijkt de waardering voor de kwalificaties, competenties en vaardigheden die zij verworven hebben bij de Belgische Defensie: loyaliteit, zin voor discipline, planning en organisatie, sociale vaardigheden, flexibiliteit, talenkennis, technische bagage, enz.^{xxxix}

www.flickr.com

A400M - de *work-share* voor Belgische bedrijven: deuren van het landingsgestel, aanvalsboorden en *flaps support*-mechanismen.

Defensie heeft een open overeenkomst met een Belgisch maritiem technisch bedrijf voor het ter beschikking stellen van circa 120 ervaren technici en ander gekwalificeerd personeel in de logistieke eenheden van de Marinecomponent. Zij hebben als opdracht de specifieke onderhoudstaken van de schepen uit te voeren, zowel aan boord als aan wal. In het kader van de Belgisch-Nederlandse Samenwerking (BENESAM) tussen de Marines worden, naast de 5 Belgische mijnenjagers en de patrouilleschepen, de 6 Nederlandse mijnenjagers door de technici van dat bedrijf in Zeebrugge onderhouden.

Vanuit industrieel oogpunt heeft de afgeleide waarde van Defensie dus betrekking op verschillende vlakken. De waarde kan rechtstreeks ten goede komen aan de samenleving dankzij tewerkstelling en productie; maar even belangrijk is de onrechtstreekse waarde zoals de verwerving van hoogtechnologische expertise, het onderzoek, de toegang tot andere markten en de positionering van de Belgische bedrijven.

Wetenschappelijk onderzoek

De Koninklijke Militaire School (KMS, Brussel) verricht wetenschappelijk onderzoek in niches die noodzakelijk zijn voor de Belgische Defensie. Dit belet niet dat bepaalde toepassingen in andere domeinen dan het militaire ten gunste van de Belgische samenleving kunnen worden aangewend.

Het laboratorium van het Departement Wapensystemen en Ballistiek van de Koninklijke Militaire School is geaccrediteerd (ISO 17025) voor de beproeving van de weerstand van glasstructuren tegen diverse voorwerpen (kogels, grind, vogels). In deze context voert het laboratorium proeven uit voor ballistische onderzoeken van de Federale Politie. Eveneens vinden proeven "voor derden" plaats ten voordele van o.a. de Belgische glasproducent *AGC Glass Europe* (ex-Glaverbel).

Ballistische limiet: het projectiel is blijven hangen in het doelwit (gelaagd glas in schroefbank). Enkele meter per seconde meer en de doorboring zou volledig zijn... enkele meter per seconde minder en het zou hebben weerstaan.

Defensie - Alain Vanhove

Met het oceanografisch onderzoeksschip Belgica ondersteunt Defensie het Belgisch wetenschappelijk onderzoek sinds bijna 30 jaar in nationale en internationale wateren: reeds meer dan 500 onderzoekers werden ingescheept, goed voor 67.000 uren gedurende 852 wetenschappelijke campagnes, voornamelijk ten gunste van het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee en het Schelde-estuarium (BMM)^{xxxiv} en de Belgische universiteiten. De vijf voornaamste onderzoeksgebieden betreffen geologie, monitoring van het leefmilieu, visserij, ecosystemen en opleiding.

Natuurbehoud

Militaire oefenterreinen hebben vaak een grote ecologische waarde. Hun belangrijke biodiversiteit hebben zij te danken aan de afwezigheid van zowel bebouwing als intensieve landbouw. Defensie heeft in Vlaanderen een samenwerkingsovereenkomst met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en in Wallonië met het *Département de la Nature et des Forêts* (DNF). Deze overeenkomsten betreffen een optimaal natuur- en bosbeheer op meer dan 17.600 hectares militaire domeinen.

Het Groot Schietveld van Brasschaat is 1571 hectares groot en daarmee, op de Kalmthoutse Heide na, het grootste natuurgebied in de provincie Antwerpen. Het is vooral bekend om zijn grote adderpopulatie, die tot de belangrijkste van Noordwest-Europa behoort en om de meer dan 100 soorten broedvogels, waaronder de wespindief en de nachtzwaluw.^{xxxv}

Slotbeschouwingen

Onze nationale belangen zijn in essentie te herleiden tot drie begrippen: veiligheid, welzijn en welvaart. Zij vormen de hoekstenen van onze westerse en Belgische samenleving en zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, waarbij veiligheid een *conditio sine qua non* is voor onze welvaart en ons welzijn. In een grondig gewijzigde veiligheidsomgeving is de wijze waarop de Staat de veiligheid van het land garandeert, fundamenteel veranderd. Hierbij is een interdepartementaal en multilateraal optreden een noodzaak geworden vanuit een doeltreffendheids- en doelmatigheidsperspectief. Hoe Defensie hier voornamelijk toe bijdraagt, kan dan alleen nog beoordeeld worden vanuit deze dimensie. Nochtans blijft het voor België een noodzaak om over eigen militaire capaciteiten te beschikken, aangezien het multilateraal optreden nog steeds geen garantie biedt voor het vrijwaren van de nationale belangen. De Defensie-inspanning moet ingegeven zijn door enerzijds een behoud van flexibiliteit van de regering in de aanpak van veiligheidsproblematieken en anderzijds een constructief voluntaristische attitude om de multilaterale aanpak te ondersteunen.

De intrinsieke waarde van Defensie als veiligheidsverschaffer ten gunste van de samenleving is dan ook veel meer dan een louter boekhoudkundige oefening, uitgedrukt in harde euro's. Dit document heeft in detail aangegeven hoe Defensie in samenwerking met anderen invulling geeft aan deze veiligheidsbijdrage, in buiten- en binnenland, in dienst van de Belgische samenleving.

De intrinsieke waarde van Defensie bestaat erin bij te dragen tot de veiligheid, en dus tot de welvaart en het welzijn van de Belgische samenleving in een geglobaliseerde wereld.

Defensie heeft ook een belangrijke afgeleide waarde voor het land, zij het ondergeschikt aan de intrinsieke waarde. Deze afgeleide waarde manifesteert zich hoofdzakelijk in de directe economische *spin-off* van Defensie, ten gunste van de Belgische samenleving.

In tijden van budgettaire schaarste is het noodzakelijk dat de Belgische Defensie duidelijk haar belang voor de samenleving aangeeft. Defensie mag niet gezien worden als een gemakkelijke besparingspost, aangezien besparen op veiligheid onze (toekomstige) welvaart en welzijn in het gedrang brengt. Er dient weloverwogen nagedacht te worden over de prijs die onze samenleving bereid is te betalen voor haar veiligheid, teneinde de nationale belangen van het land, die steeds steviger worden ingebed in een Europees kader, in de toekomst te kunnen blijven vrijwaren.

Dit document wil bijdragen tot een duidelijkere kijk op de waarde van de Belgische Defensie in een complexe geglobaliseerde wereld. Deze waarde materialiseert zich in een welvarende Belgische samenleving, het behoud van de soevereiniteit van het land en de positie van België op internationaal vlak.

- xxv. Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, Jaarverslag 2012, blz. 66.
- xxvi. <http://www.mo.be/artikel/belgie-de-vn-veiligheidsraad-balans-na-1-jaar>
- xxvii. Peace and conflict 2012, Center for International Development and Conflict Management, University of Maryland.
- xxviii. <http://trends.knack.be/economie/nieuws/bedrijven/staking-bij-belgocontrol-kost-tussen-8-en-10-miljoen-euro/article-1194833888146.htm>
- xxix. "Een geïntegreerd maritiem beleid voor de Europese Unie" (Blue Book), Europese Commissie, 10 oktober 2007.
- xxx. Claude Mathys, Economic importance of the Belgian ports: Flemish maritime ports, Liège port complex and the port of Brussels – Report 2011, Working paper document n° 242, Nationale Bank van België, juli 2013.
- xxxi. Het Belang van Limburg, 25 februari 2013; <http://www.karolien-grosemans.be/citaten/defensie-de-grootste-werkgever-limburg>.
- xxxii. Thierry Wagener, *Vers une armée Flamande?* (Brussel: Éditions La Mulette, 2011), blz. 44.
- xxxiii. Carissa Vets, Bram Roosens & Miet Lamberts, De positie van Defensie op de Belgische arbeidsmarkt Deel 1 – Externe mobiliteit, HIVA – onderzoeksinstituut voor arbeid en samenleving, 2011, hoofdstuk 3.
- xxxiv. BMM is een departement van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), een federale wetenschappelijke instelling die valt onder het Federaal Wetenschapsbeleid.
- xxxv. <http://www.noordertuin.be/parken-en-tuinen/>

Fotokredieten www.shutterstock.com: Benoît Daoust, Dabarti CGI, Oleksiy Mark, Anton Balazh, Charles Harker, Chungking, Vladimir Ivanovski.

Januari 2014

Verantwoordelijke uitgever:
Luitenant-generaal Guido Andries
Onderstafchef Strategie
Kwartier Koningin Elisabeth
Eversestraat 1
1140 Brussel

Redactie:
Fregatkapitein Stafbrevethouder Renaud Flamant

